

Miljösuunnittelu
Henna Koskinen

LUONTOSelvitys

Hollola

Manskivi

Laitialan kartanon ranta-asemakaavamuutoksen alue

2.8.2024

Miljösuunnittelu
Henna Koskinen

Padasjoki

puh. 040 757 6122

miljoosuunnitteluhk@gmail.com

www.miljoosuunnittelu.fi

Sisällysluettelo

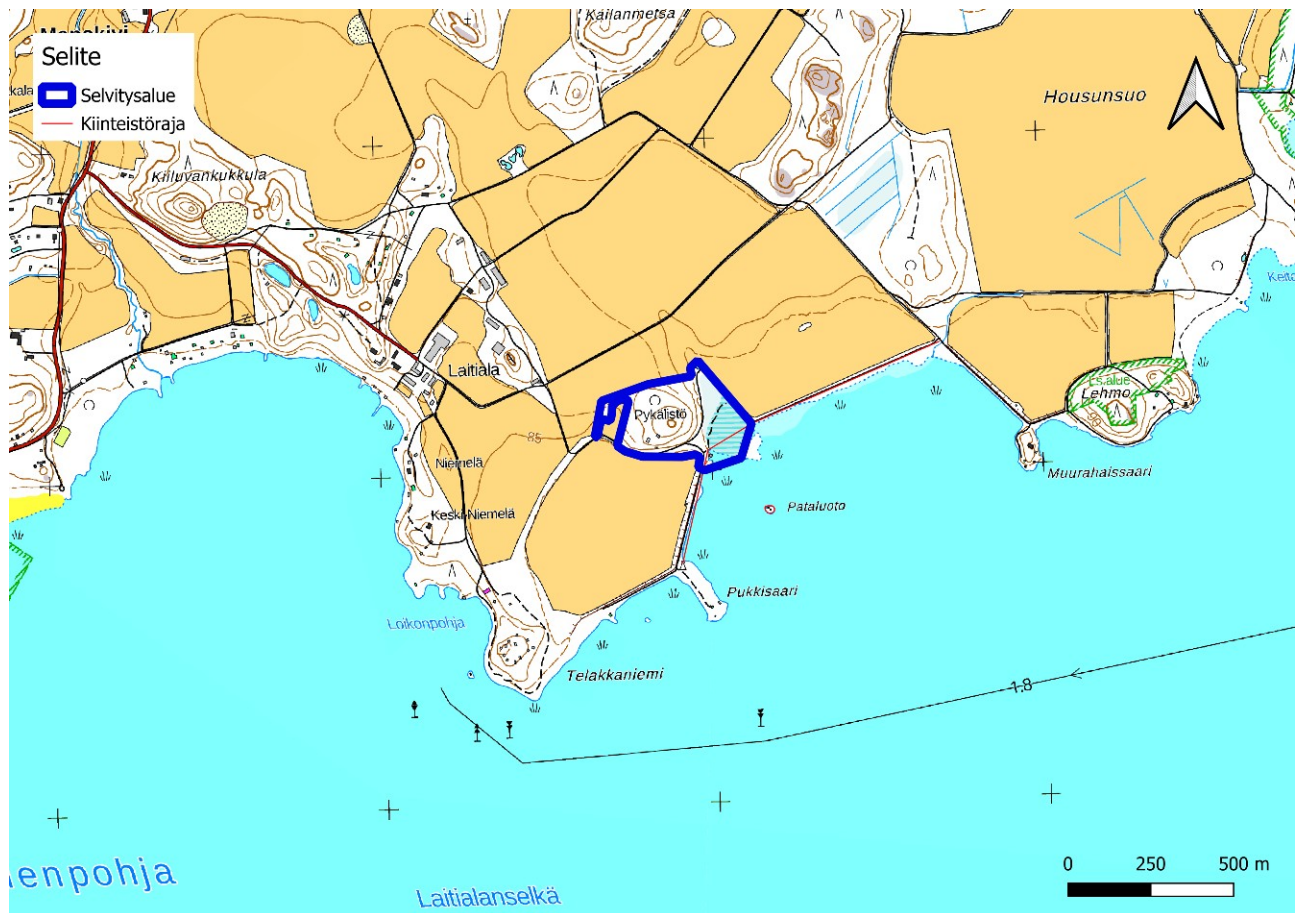
Johdanto.....	3
Selvitysalue.....	3
Selvitysmenetelmät ja havainnot.....	4
Esiselvitystyö.....	4
Havainnot.....	5
Luontotyytit.....	7
Tuore keskiväntinen lehto.....	7
Kostea keskiväntinen lehto.....	9
Kosteikko.....	10
Liito-oravan, viitasammakon ja sudenkorentojen potentiaalisten elinympäristöjen arvio...12	
Selvityksen epävarmuustekijät.....	13
Yhteenveto selvitysalueen luontoarvoista.....	13
Lähteet ja kirjallisuus.....	16

Johdanto

Tämän luontoselvityksen tarkoituksena on selvittää Hollolan Manskivessä sijaitsevan Laitialan kartanon ranta-asemakaavamuutoksen alueelle sijoittuvat luontoarvot, jotka erityisesti tulisi huomioida alueen maankäytön suunnittelussa. Tässä luontoselvityksessä selvittettäviä luontoarvoja ovat luonnonsuojelu-, metsä-, ja vesilain mukaan suojeltavat, luontotyyppien uhanalaisuusarviointin (LuTU 2018) mukaiset uhanalaiset ja muut huomionarvoiset luontotyytit ja elinympäristöt. Suojeltavien lajien osalta tarkastellaan luontodirektiivin liitteen IV lajeista liito-oravan, viitasammakon ja sudenkorentojen potentiaalisia elinympäristöjä. Selvitykseen ei kuulu rakennettujen ympäristöjen, kuten pihapiirien tarkastelu.

Selvitysalue

Selvitysalue sijaitsee Hollolan Manskivessä Laitialan kartanon kaavamuutosalueella, jonka pinta-ala on noin 9 ha. Selvitysalue rajoittuu Vesijärven Lahdenpohjan rantaan. (KUVA 1).

KUVA 1. Selvitysalueen sijainti sinisellä rajauksella. (Kartta: Maanmittauslaitoksen aineistoa 05/2024).

Selvitysmenetelmät ja havainnot

Esiselvitystyö

Esiselvitystyöhön kuului muun muassa Maanmittauslaitoksen vanhojen kartta-aineistojen tarkastelua, joista saatiin tietoa alueella tapahtuneista muutoksista, kuten alueella ennen sijainneista pelloista ja niityistä. Vanhojen kartta-aineistojen mukaan selvitysalueen nykyisellä metsäalueella on vielä vuonna 1965 sijainnut paikoin niittyä. (KUVA 2).

KUVA 2. Selvitysalue vuoden 1965 kartalla. (Kartta: Maanmittauslaitoksen vanhat painetut kartat. Vanhatkartat.fi).

Selvitysalueella ja sen lähiympäristössä esiintyvää lajistoa tarkasteltiin esiselvitystyönä Lajitietokeskuksen aineistosta (käyttörajoitettu aineisto, aineistopyyntö 30.5.2024). Selvitysalueen lähiympäristössä oli havainnot lummelampikorennosta (*Leucorrhinia caudalis*), täplälampikorennosta (*Leucorrhinia pectoralis*) ja viitasammakosta (*Rana arvalis*), jotka kaikki ovat tiukan suojelun piiriin kuuluvia EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajeja ja lisäksi rauhoitettuja lajeja. Mainittakoon myös aineiston havainnot järveltä ruskosuohaukasta (*Circus aeruginosus*), joka kuuluu EU:n lintudirektiivin I-liitteessä mainittuihin tärkeisiin lajeihin.

Havainnot

Alueelle tehtiin viiden tunnin kestoinen maastotarkastelu 7.6.2024 luontokartoittaja (EAT), miljöösuunnittelija (ins. AMK) Henna Koskisen toimesta. Tarkastelu tehtiin jalkaisin.

Selvitysalue oli pääosin varttunutta metsää. Valtaosa alueesta oli koivikkoa. Erityisen järeää puustoa oli alueella niukasti. Selvitysalueen itäosa oli reitteineen ja siltoineen kaivetulta vaikuttavaa rantakosteikkoa, jossa vuorottelivat vesi ja maakaistaleet sekä kosteammat alueet. Selvitysalue on esitetty kartoilla kuvissa 3-4 ja alueesta on kerrottu tarkemmin seuraavassa tekstissä.

KUVA 3. Selvitysalue maastokartalla. Alueista on kerrottu tarkemmin seuraavassa tekstissä.
(Kartta: Maanmittauslaitoksen aineistoa 05/2024).

KUVA 4. Selvitysalue ilmakuvassa. Alueista on kerrottu tarkemmin seuraavassa tekstissä.
(Kartta: Maanmittauslaitoksen aineistoa 05/2024).

Luontotyytit

Tuore keskiravinteinen lehto

Alueen kuvaus: Puusto oli koivuvaltaista, mutta myös vaahteraa, haapaa, raitaa ja pihlajaa esiintyi. Paikoin esiintyi myös kuusta sekä etelä-itärinteellä myös mäntyä. Pensaskerroksessa esiintyi tuomea, taikinamarjaa ja vadelmaa. Kenttäkerroksen lajeihin kuuluivat kieli, mustakokkonmarja, ahomansikka, metsäkurjenpolvi, kivikkoalvejuuri, jänönsalaatti, mustikka, sananjalka, valkovuokko, sinivuokko ja lillukka. (KUVAT 5-7).

Luontotyytin uhanalaisuusluokitus (LuTU 2018): Vaarantunut (VU)

Kohteen edustavuus: Ei edusta uhanalaisuusarvioinnin (LuTU 2018) mukaista luontotyyppiä erityisen hyvin. Varttunut puusto tasaikäistä. Alueen keskellä nuorempaa istutettua puustoa. Paikoin vanhaa niittyä (KUVA 2). Lahopuuta niukasti.

KUVA 5. Selvitysalueen tuoretta keskiravinteista lehtokoivikkoa.

KUVA 6. Tuoretta keskiravinteista lehtoa selvitysalueen länsiosassa. Liito-oravalle potentiaalista elinympäristöä (vihreä viivoitus kartalla kuvissa 3-4).

KUVA 7. Mäntyvaltainen alue etelä-itärinteellä.

Kostea keskiravinteinen lehto

Alueen kuvaus: Puusto koostui enimmäkseen lehtipuista kuten koivu, pihlaja, raita, harmaaleppä ja haapa. Myös kuusta esiintyi. Pensaskerroksessa esiintyi vadelmaa ja mustaherukkaa.

Kenttäkerroksen lajistoon kuuluivat hiirenporras, metsäalvejuuri, mustakonnanmarja, käenkaali, ojakellukka, sudenmarja ja rönsyleinikki. (KUVA 8).

Luontotyyppin uhanalaisuusluokitus (LuTU 2018): Silmälläpidettävä (NT)

Kohteen edustavuus: Edustaa uhanalaisuusarvioinnin (LuTU 2018) mukaista luontotyyppiä melko hyvin. Puustorakenne kerroksellista. Melko luonnontilainen. Lahopuuta esiintyy.

Alueen arvioitiin täyttävän metsälain 10 §:n mukaiset erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteet (rehevät lehtolaikut). Metsälain 10 §:n mukaisten erityisen tärkeiden elinympäristöjen alueet on lain mukaan säästettävä muun muassa uudistushakkuilta ja kasvillisuutta vahingoittavalta maanpinnan käsittelyltä.

KUVA 8. Kostea keskiravinteista lehtoa selvitysalueen itä-koillisosassa.

Kosteikko

Selvitysalueen itäosassa sijaitsi rantakosteikko, joka vaikutti pitkälti kaivamalla syntyneeltä. Kosteikossa vuorottelivat vesi ja maakaistaleet sekä kosteammat alueet. Alueella oli kulkureittejä ja siltoja. Alueen kasvillisuuteen kuuluivat pajujen lisäksi muun muassa kortteita, luhtasara, pitkäpääsara, rantanurmikka, punakoiso, ulpukka, järviruoko ja keltakurjenmiekka. Kuivimmilla kohdin kasvoi muun muassa koivua ja mäntyä. Vesiuoma jatkui rannasta tien reunaa pitkin selvitysalueen koillisosaan niinikään kaivetulta vaikuttavaan lampeen. Alueen alavia ranta-alueita ja niillä sijaitsevia peltoja oli monin paikoin kuivatettu uomia kaivamalla. (KUVAT 9-11).

Kosteikot ovat linnustolle tärkeitä pesimis- ja suojavaikkoja, eikä niiden alueelle tai välittömään läheisyyteen siksi suositella rakentamista.

KUVA 9. Rantakosteikko selvitysalueen itäosassa. Kosteikossa vuorottelivat vesi, maakaistaleet ja kosteammat alueet. Viitasammakolle ja sudenkorennoille potentiaalista elinympäristöä.

KUVA 10. Vesiuoma metsän ja tien välissä rannasta selvitysalueen koilliskärkeen. Taustalla vasemmalla rannan kosteikkoa. Viitasammakolle ja sudenkorennoille potentiaalista elinympäristöä.

KUVA 11. Kaivetulta vaikuttava lampi vesiuoman päässä selvitysalueen koilliskärjessä. Viitasammakolle ja sudenkorennoille potentiaalista elinympäristöä.

Liito-oravan, viitasammakon ja sudenkorentojen potentiaalisten elinympäristöjen arvio

LIITO-ORAVA

Selvitysalueen länsiosassa arvioitiin olevan potentiaalista elinympäristöä liito-oravalle. Alueella kasvoi pesä- ja ravintopuiksi soveltuvaa varttunutta lehtipuustoa kuten haapaa, sekä kuusia suojaapuustoksi. (KUVVA 6). Alue on rajattu kartalle vihreällä viivoituksella kuvaan 12. Liito-orava (*Pteromys volans*) on Suomen vuoden 2019 uhanalaisuusarvioinnissa luokiteltu vaarantuneeksi lajiksi (VU). Liito-orava on EU:n luontodirektiivin tiukan suojelun piiriin kuuluva laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulailla kielletty. Laji on myös luonnonsuojelulailla rauhoitettu.

SUDENKORENNOT

Selvitysalueen itäosan kosteikon runsaine kasvillisuuksineen arvioitiin olevan tyypillistä potentiaalista elinympäristöä sudenkorennoille. (KUVAT 9-11). Maastokäynnin aikana alueella havaittiinkin runsaasti lepäileviä ja saalistavia korentoja. Sudenkorennoille potentiaalliseksi arvioitu elinympäristö on rajattu punaisella kartalle kuvaan 12. Suomessa esiintyvistä sudenkorentolajeista luontodirektiivin (liite IV) tiukan suojelun piiriin kuuluvat idänkirsikorento, viherukonkorento, kirjojokikorento, sirolampikorento, lummelampikorento ja täplälampikorento. Lajitietokeskuksen aineistossa (ks. *Esiselvitystyö* s. 5) selvitysalueen lähistöltä on havaintoja lummelampikorennosta (*Leucorrhinia caudalis*) ja täplälampikorennosta (*Leucorrhinia pectoralis*) (havaintojen tarkkuus 1000 m). Tiukan suojelun piiriin kuuluvien lajien elinympäristöjen heikentäminen ja hävittäminen on luonnonsuojelulailla kiellettyä. Lajit ovat myös luonnonsuojelulailla rauhoitettuja.

VIITASAMMAKKO

Viitasammakon (*Rana arvalis*) elinympäristöjä ovat suot, vesistöjen rannat, lammikot, ojat, kosteikot, rantaluhdat, sekä kosteat niityt ja metsät. Laji elää sekä vesi- että maaympäristössä. Kutu tapahtuu keväällä vedessä, jonka jälkeen sammakot nousevat maalle ja viettävät kesän maaympäristössä. Syys-lokakuussa ne palaavat vesistöihin talvehtimaan. Talven viitasammakko viettää nykytiedon mukaan horroksessa vesialueiden pohjamutaan kaivautuneena ja mahdollisesti myös maakoloissa. Selvitysalueella sijaitsevan kosteikon arvioitiin olevan potentiaalista elinympäristöä viitasammakolle. (KUVAT 9-11). Lajitietokeskuksen aineistossa (ks. *Esiselvitystyö* s. 5) selvitysalueen lähiympäristössä, sen itäpuolella on havaintoja viitasammakosta. Viitasammakolle potentiaalliseksi arvioitu elinympäristö on rajattu punaisella kartalle kuvaan 12. Viitasammakko on EU:n luontodirektiivin tiukan suojelun piiriin kuuluva laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulailla kielletty. Laji on myös luonnonsuojelulailla rauhoitettu.

KUVA 12. Viitasammakolle ja sudenkorennoille potentiaalisesti arvioitu elinympäristö rajattuna punaisella. Liito-oravalle potentiaalinen elinympäristö merkittynä vihreällä raidoituksella. (Kartta: Maanmittauslaitoksen aineistoa 05/2024).

Selvityksen epävarmuustekijät

Luontoselvitys pitää aina sisällään epävarmuustekijöitä, jotka liittyvät muun muassa luonnossa tapahtuvaan vaihteluun. Kasvillisuuteen keskittyvässä selvityksessä epävarmuustekijät liittyvät erityisesti putkilokasvien eriaikaiseen kukintaan; kasvien, jotka eivät maastotarkasteluhetkellä ole kehityksessä riittävän pitkällä, tai joiden kukinta on jo mennyt, havainnointi ja tunnistus on epävarmempaa kuin kukinnan aikaan.

Yhteenveto selvitysalueen luontoarvoista

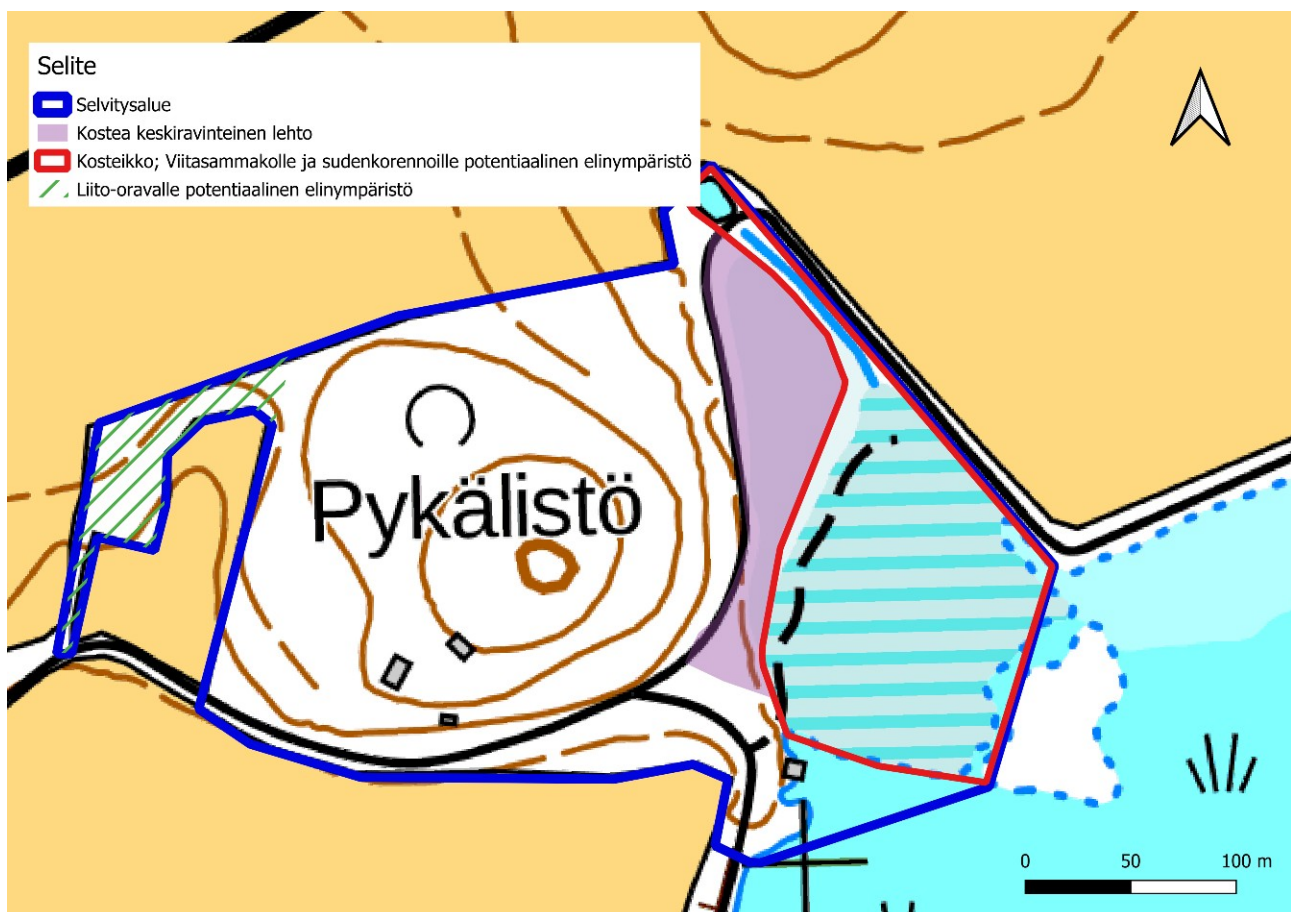
Selvitysalueen itäosassa sijaitsi rantakosteikko, joka vaikutti reitteineen ja siltoineen pitkälti kaivamalla syntyneeltä. Kosteikossa vuorottelivat vesi ja maakaistaleet sekä kosteamat alueet. Kosteikot ovat linnustolle tärkeitä pesimis- ja suojapaikkoja, eikä niiden alueelle tai välittömään läheisyyteen siksi suositella rakentamista. Kosteikon arvioitiin olevan potentiaalista elinympäristöä viitasammakolle ja sudenkorennoille. Kosteikko on rajattu selvitysalueen luontoarvot koostavalle kartalle punaisella kuvaan 13.

Selvitysalueen länsiosassa sijaitsevan metsäalueen arvioitiin olevan potentiaalista elinympäristöä liito-oravalle. Liito-oravalle potentiaalisiksi arvioitu metsäalue on esitetty vihreällä viivoituksella selvitysalueen luontoarvot koostavalla kartalla kuvassa 13.

Osa sudenkorentolajeista, viitasammakko sekä liito-orava ovat EU:n luontodirektiivin tiukan suojelun piiriin kuuluvia lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulaille kielletty. Lajit ovat myös luonnonsuojelulaille rauhoitettuja.

Selvitysalueella sijaitsevan kostean keskiravinteisen lehdon arvioitiin täyttävän metsälain 10 §:n mukaiset erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteet (rehevät lehtolaikut). Metsälain 10 §:n mukaisten erityisen tärkeiden elinympäristöjen alueet on lain mukaan säästettävä muun muassa uudistushakkuilta ja kasvillisuutta vahingoittavalta maanpinnan käsittelyltä. Metsälakia sovelletaan sen 2 §:n mukaisilla alueilla. Lehdot ovat suomalaisen metsäluonnon monimuotoisimpia ja lajirikkaimpia ympäristöjä. Lehtojen merkitys uhanalaisten lajien säilymiselle on merkittävä ja ne tulisi luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi säilyttää. Alue on esitetty violetilla värillä selvitysalueen luontoarvot koostavalla kartalla kuvassa 13.

(Kaikki edellä kuvatut luontoarvot löytyvät myös kartoilta kuvista 3 ja 4.)

KUVA 13. Selvitysalueen luontoarvot; kostea keskiravinteinen lehto (Metsälain 10 §:n mukainen erityisen tärkeä elinympäristö), kosteikko (viitasammakolle ja sudenkorennoille potentiaalinen elinympäristö) ja liito-oravalle potentiaalinen elinympäristö.

Padasjoella 2.8.2024

Henna Koskinen
luontokartoittaja (EAT)
miljöösuunnittelija (ins. AMK)

Lähteet ja kirjallisuus

Kannen kuva: Ilmakuva selvitysalueesta lähiympäristöineen. (Kartta: Maanmittauslaitoksen aineistoa 05/2024)

Kuvat 1, 3, 4, 12 ja 13: Maanmittauslaitoksen aineistoa 05/2024

Kuva 2: Maanmittauslaitoksen vanhat painetut kartat. Saatavilla: vanhatkartat.fi.

Valokuvat: Henna Koskinen 7.6.2024.

Luonnonsuojeluasetus. 31.11.2023/1066

Ympäristöministeriö. 14.12.2023

Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20231066>

Luonnonsuojelulaki. 5.1.2023/9 muutoksineen.

Ympäristöministeriö. 1.6.2023.

Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230009>

Mäkelä, K. ja Salo, P. 2023. **Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle.** 2. Korjattu painos. Suomen ympäristökeskus SYKE. 374 s.

Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-5640-3>

Metsälaki. 12.12.1996/1093 muutoksineen

Maa- ja metsätalousministeriö. 1.1.1997

Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>

Vesilaki. 27.5.2011/587 muutoksineen

Oikeusministeriö. 1.1.2012

Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587>

Luontotyyppien punaisen kirjan verkkopalvelu. Suomen ympäristökeskus SYKE. Saatavilla: www.luontotyyppienuhanalaisuus.fi

Suomen Lajitietokeskus

Saatavilla: www.laji.fi

Hotanen, J-P., Nousiainen, H., Mäkipää, R., Reinikainen, A., ja Tonteri, T. 2013.

Metsätyypit – opas kasvupaikkojen luokitteluun. 2. p. Metsäkustannus. 192 s.

Hotanen, J-P., Laine, J., Nousiainen, H., Penttilä, T., Saarinen, M. 2012.

Suotyyppit ja turvekankaat -opas kasvupaikkojen tunnistamiseen. Kariston Kirjapaino Oy.

Ympäristöhallinnon verkkopalvelu. **Luontodirektiivin lajiesittelyt.**

Saatavilla: <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/lajienmonimuotoisuus/luontodirektiivin-lajit/luontodirektiivin-lajiesittelyt>

Miljösuunnittelu
Henna Koskinen

Padasjoki

puh. 040 7576122

miljoosuunnitteluhk@gmail.com

www.miljoosuunnittelu.fi